

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Promowanie sprawiedliwego handlu na szczeblu lokalnym i regionalnym w Europie

(2015/C 260/04)

Sprawozdawca	Barbara DUDEN (DE/PES), członkini Komisji do Spraw Europejskich w Parlamencie Hamburga
Dokument źródłowy	

I. UWAGI OGÓLNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

1. Z zadowoleniem przyjmuje rezolucję ustawodawczą Parlamentu Europejskiego z 2 kwietnia 2014 r. w sprawie wniosku dotyczącego Europejskiego Roku na rzecz Rozwoju (2015) ⁽¹⁾. Rok ten powinien stanowić okazję nie tylko do ogólnego podkreślenia polityki rozwoju Unii Europejskiej i przybliżenia jej obywatelom, lecz przede wszystkim do przyjęcia ambitnego podejścia do sprawiedliwego handlu, które posłuży za miernik spójności polityki rozwoju.
2. Wskazuje na wcześniejsze opinie i prace KR-u, w których podkreślano szczególne znaczenie i rolę samorządów lokalnych i regionalnych w działaniach zewnętrznych UE ⁽²⁾.
3. Podkreśla fundamentalne znaczenie zapewnienia spójności polityk unijnych, zgodnie z art. 21 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) i art. 208 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), oraz przypomina, że UE ma do odegrania wiodącą rolę w kształtowaniu i realizowaniu spójności polityki na rzecz rozwoju. Wskazuje przede wszystkim na komplementarność polityki handlowej i polityki rozwoju i zaznacza, że tym kontekście należy uznać Komitet za katalizator i koordynatora działalności rozwojowej prowadzonej przez władz lokalne i regionalne.
4. Przypomina, że Parlament Europejski już w 2006 r., w rezolucji w sprawie sprawiedliwego handlu i rozwoju, apelował o ogólnoeuropejską koordynację sprawiedliwego handlu i zakorzenienie tej koncepcji we wszystkich dziedzinach polityki ⁽³⁾. W odpowiedzi Komisja wydała w dniu 5 maja 2009 r. komunikat pt. „Wkład w zrównoważony rozwój: rola sprawiedliwego handlu i związanych z handlem pozarządowych systemów zapewniania zgodności ze zrównoważonym rozwojem” ⁽⁴⁾, który powinien przekształcić się w rzeczywistą strategię UE na rzecz sprawiedliwego handlu.
5. Wskazuje na wcześniejsze opinie KR-u ⁽⁵⁾, w których uznano rolę władz lokalnych i regionalnych w polityce handlowej dotyczącej produktów sprawiedliwego handlu. Wspomniano również o opracowaniu wspólnej „europejskiej strategii sprawiedliwego handlu dla samorządów lokalnych i regionalnych”.
6. Popiera przyszłe ramy rozwoju promujące zarówno cele z zakresu polityki rozwoju, jak i cele zrównoważonego rozwoju, a jednocześnie angażujące w cały proces władze lokalne i regionalne ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ A7-0384/2013.

⁽²⁾ Niektóre z nich to „Wzmocnienie pozycji samorządów lokalnych w krajach partnerskich w celu poprawy zarządzania i zwiększenia skuteczności w dziedzinie rozwoju” (CDR2010-2013), „Globalny wymiar Europy: nowe podejście do finansowania działań zewnętrznych UE” (CDR732-2012).

⁽³⁾ Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie sprawiedliwego handlu i rozwoju (2005/2245(INI)).

⁽⁴⁾ COM(2009) 215 wersja ostateczna.

⁽⁵⁾ Opinia KR-u „Wkład w zrównoważony rozwój: rola sprawiedliwego handlu i związanych z handlem pozarządowych systemów zapewniania zgodności ze zrównoważonym rozwojem” (CDR214-2009).

⁽⁶⁾ Opinia KR-u „Zwiększanie wpływu unijnej polityki rozwoju – program działań na rzecz zmian” (CDR364-2011).

7. Podziela zawarty w sprawozdaniu Parlamentu Europejskiego w sprawie globalnych ram rozwoju po 2015 r.⁽⁷⁾ apel o to, „aby dzięki nowym światowym ramom powstał bardziej sprawiedliwy i zrównoważony system handlu oparty na dialogu, przejrzystości i szacunku, który będzie sprzyjał większej równości w handlu międzynarodowym”.

Kontekst

8. Stwierdza, że w ostatnim dziesięcioleciu zarówno znacznie wzrósł obrót certyfikowanymi towarami, jak i wydatnie zwiększyło się wsparcie dla sprawiedliwego handlu na szczeblu lokalnym i regionalnym UE. Na przykład obecnie w Europie istnieje ponad 1 500 gmin sprawiedliwego handlu (ta liczba podwoiła się w ostatnich pięciu latach), a koncepcja regionów sprawiedliwego handlu zyskuje coraz bardziej na popularności.

9. Zwraca uwagę na definicję sprawiedliwego handlu Światowej Organizacji Sprawiedliwego Handlu i Fairtrade Labelling Organisations International (obecnie Fairtrade International): „Sprawiedliwy handel jest partnerstwem handlowym opartym na dialogu, przejrzystości i szacunku, dążącym do większej równości w handlu. Przyczynia się on do zrównoważonego rozwoju poprzez oferowanie lepszych warunków handlowych i zabezpieczenie praw zepchniętych na margines producentów i pracowników – zwłaszcza na Południu. Organizacje sprawiedliwego handlu (wspierane przez konsumentów) są aktywnie zaangażowane w pomoc producentom, poprawę świadomości oraz prowadzenie kampanii na rzecz zmian w zasadach i praktykach konwencjonalnego handlu międzynarodowego” (Karta sprawiedliwego handlu, 2009).

10. Przypomina, że Komitet podziela stanowisko Komisji, iż w całej UE należy zachować dobrowolny charakter sprawiedliwego handlu oraz porównywalne koncepcje związane ze zrównoważonym rozwojem⁽⁸⁾.

II. ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

Niezbędność unijnej strategii na rzecz sprawiedliwego handlu

11. Popiera opracowanie europejskiej strategii na rzecz sprawiedliwego handlu, która promowałaby spójne i skoordynowane podejście do tego zagadnienia we wszystkich dziedzinach polityki UE, a szczególnie odnośnie do handlu, rozwoju oraz zrównoważonej konsumpcji i produkcji.

12. Oczekuje na niedawno zapowiedziany komunikat w sprawie handlu i wzywa Komisję, aby wykorzystała tę okazję i przedstawiła konkretne środki, jakie zamierza przedsięwziąć z myślą o stworzeniu spójnych unijnych ram sprawiedliwego handlu.

13. Zaznacza, że taka strategia powinna sprzyjać aktywnemu zaangażowaniu władz lokalnych i regionalnych w tej dziedzinie, a jednocześnie uwzględniać inne ważne podmioty jak Parlament Europejski, Europejską Służbę Działań Zewnętrznych oraz Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny. W tym celu można by rozważyć utworzenie międzyinstytucjonalnej grupy roboczej, tak aby koordynować środki w tym obszarze pod kątem spójności, a także zagwarantować komplementarność odpowiednich inicjatyw i polityk UE.

Sprawiedliwy handel w świadomości obywatelskiej

14. Z zadowoleniem przyjmuje ostatnie badanie Eurobarometru⁽⁹⁾, które pokazuje, że połowa obywateli UE jest gotowa płacić więcej za produkty sprawiedliwego handlu.

15. Stwierdza, że mimo coraz powszechniejszego w całej Europie uznania sprawiedliwego handlu i wsparcia dla niego, pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi oraz wewnątrz nich istnieją spore różnice, jeśli chodzi o znajomość tej koncepcji. Podczas gdy świadomość tych kwestii jest dość wysoka w środkowo-zachodniej i północnej Europie (ponad 50 % społeczeństwa), to w większości krajów Europy Wschodniej i Środkowej marka sprawiedliwego handlu jest często nieznaną. Unijna strategia na rzecz sprawiedliwego handlu miałaby więc także pozytywny wpływ na kraje kandydujące.

⁽⁷⁾ Sprawozdanie Parlamentu Europejskiego z dnia 17 listopada 2014 r. w sprawie globalnych ram rozwoju po roku 2015 (2014/2143(INI)).

⁽⁸⁾ Zob. opinia KR-u „Wkład w zrównoważony rozwój: rola sprawiedliwego handlu i związanych z handlem pozarządowych systemów zapewniania zgodności ze zrównoważonym rozwojem” (CDR214-2009).

⁽⁹⁾ Specjalne wydanie Eurobarometru 421 „Europejski Rok na rzecz Rozwoju – poglądy obywateli UE na rozwój, współpracę i pomoc”.

16. Podkreśla, że obecne międzynarodowe partnerstwa (miast) w Unii Europejskiej, w Europie i na świecie powinny zostać wykorzystane do rozbudzenia świadomości na temat sprawiedliwego handlu i do dzielenia się sprawdzonymi rozwiązaniami na poziomie lokalnym i regionalnym. W tym kontekście należy przede wszystkim wspierać i promować wysiłki podejmowane przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego we współpracy z władzami lokalnymi i regionalnymi.

17. Za istotną uważa edukację konsumentów w UE, i to zarówno w szkole, jak i poza nią. Takie działania uświadamiające należy przeprowadzać w powiązaniu z istniejącymi inicjatywami na poziomie lokalnym i regionalnym.

Zamówienia publiczne

18. Z zadowoleniem przyjmuje zmienione przez UE dyrektywy w sprawie zamówień publicznych, które umożliwiają wprowadzenie kryteriów sprawiedliwego handlu do zamówień publicznych. W ten sposób instytucjom zamawiającym łatwiej jest polegać na dobrowolnym etykietowaniu za pomocą znaków i systemów certyfikacji, by w zamówieniach publicznych uwzględnić interesy związane z rozwojem zrównoważonym.

19. Wzywa Komisję do przygotowania praktycznych wytycznych, które konkretnie wyjaśniłyby społeczeństwu sprawiedliwy handel i inne kryteria społeczne, a tym samym promowały te koncepcje.

20. Wyraża zadowolenie z coraz większego zainteresowania gmin w całej Europie zrównoważoną produkcją środków spożywczych, a zwłaszcza z popytu na lokalnie produkowaną żywność. To popierane przez KR podejście uzupełnia znakomicie konsumpcja produktów sprawiedliwego handlu, czego przykładem jest wiele inicjatyw lokalnych i regionalnych w tym obszarze.

21. Za przydatne uważa udostępnienie władzom lokalnym i regionalnym przykładów zamówień publicznych, w których uwzględniono kryteria społeczne i etyczne. Komisja powinna także wspierać ściślejszą współpracę między samorządami terytorialnymi, np. w ramach opracowywania wspólnych kryteriów i wytycznych, negocjacji z dostawcami oraz długofalowych umów, jak też skoordynowanego nadzoru nad praktykami udzielania zamówień z uwzględnieniem kryteriów ekologicznych, społecznych i etycznych.

22. Zachęca samorzady lokalne i regionalne do ściślejszej współpracy w konkretnej dziedzinie z różnymi grupami interesu, np. uczelniami wyższymi, szkołami czy szpitalami. Zasadnicze znaczenie ma tu informowanie urzędników ds. zamówień publicznych o możliwościach stosowania kryteriów zrównoważonego rozwoju w zaproszeniach do składania ofert, aby faktycznie mogli z tych opcji skorzystać. Podkreśla, że rozpowszechnianie informacji można osiągnąć poprzez ośrodki wiedzy. Ośrodki wiedzy mogą pomagać władzom lokalnym i regionalnym oraz przedsiębiorstwom we wdrażaniu uczciwego procesu udzielania zamówień, działając jako podmioty dostarczające wiedzy i umiejętności fachowych.

23. Proponuje, by państwa członkowskie uwzględniły w swoich porządkach prawnych możliwość stosowania w zamówieniach publicznych kryteriów sprzyjających pozytywnej dyskryminacji wobec produktów sprawiedliwego handlu.

24. Zwraca uwagę, że np. powołanie centralnej organizacji bądź platformy ds. zakupów może być dobrą okazją do nieskomplikowanego wprowadzenia sprawiedliwych zamówień na poziomie lokalnym i regionalnym. Takie inicjatywy mogłyby ułatwić kupowanie produktów sprawiedliwego handlu przez podmioty publiczne, gdyż kilka organów samorządowych koordynowałoby zamówienia i dostawy i tym samym czerpało korzyści z niższych kosztów.

25. Z zadowoleniem przyjmuje wysiłki instytucji UE zmierzające do wprowadzenia koncepcji sprawiedliwego handlu we własnych strukturach, np. poprzez konsumpcję tych produktów na imprezach organizowanych przez Unię, a także wzywa do systematycznego stosowania takiego podejścia. Instytucje unijne same muszą dawać dobry przykład. Powinny propagować produkty sprawiedliwego handlu nie tylko w swoich siedzibach, lecz również poza nimi, podczas wydarzeń organizowanych przez UE.

Wkład w sprawiedliwą przedsiębiorczość

26. Jest zdania, że samorzady powinny zachęcać przedsiębiorstwa w swoich regionach do zintegrowania w praktyce biznesowej podstawowych zasad sprawiedliwego handlu i odpowiedzialności przedsiębiorstw. Dla przykładu mogłyby zachęcać lokalną branżę hotelarsko-gastronomiczną, by włączyła do swojej oferty produkty sprawiedliwego handlu. Można by również dążyć do wdrożenia kodeksu postępowania w zakresie sprawiedliwego handlu z zasadami dla przedsiębiorstw lokalnych i regionalnych.

27. Proponuje, by sprawiedliwy handel wiązał się też z rozwojem gospodarczym oraz stanowił część strategii społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw w odnośnych krajowych stowarzyszeniach biznesowych. Równolegle można by rozwijać i wspierać, przy pomocy UE, inicjatywy podejmowane przez wiele zainteresowanych stron (np. z zakresu zrównoważonego handlu w różnych państwach członkowskich bądź *Fair Wear Foundation* w niektórych sektorach) lub uznane marki (np. *Fairtrade*).

28. Wskazuje, że wspierając małe i średnie przedsiębiorstwa oraz nowo zakładane firmy, należy stosować kryteria sprawiedliwego handlu w funduszach publicznych, np. Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Kolejnym krokiem w tym kierunku byłoby organizowanie targów tematycznych, co pokazuje przykład targów sprawiedliwego handlu w Dortmundzie, największej tego typu niemieckojęzycznej imprezy, skupiającej ekspertów i zwiedzających zainteresowanych tą dziedziną.

Wsparcie wysiłków lokalnych i regionalnych na rzecz promowania sprawiedliwego handlu

29. Proponuje, by w celu rozszerzenia koncepcji sprawiedliwego handlu zbadać, na ile przykład „niemieckiej stolicy sprawiedliwego handlu”, inspirowanej inicjatywą „Europejska Stolica Kultury”, nadaje się jako zachęta dla europejskich gmin i regionów do wspierania tej koncepcji. Podobna inicjatywa powinna również uwzględniać specyficzne wyzwania w państwach członkowskich Europy Środkowo-Wschodniej.

30. Jest przekonany, że tytuł „Europejskiej Stolicy/Regionu Sprawiedliwego Handlu” stanowiłby dla samorządów terytorialnych dodatkową zachętę do wyrobienia sobie renomy w skali ponadregionalnej lub międzynarodowej dzięki inicjatywom z zakresu sprawiedliwego handlu. W działania te należy włączyć bezpośrednio obywateli i lokalne organizacje społeczeństwa obywatelskiego.

Sprawiedliwy handel w globalnych ramach polityki rozwoju na okres po 2015 r. ⁽¹⁰⁾

31. Zaznacza, że należy wzmocnić rolę władz lokalnych w przygotowywaniu agendy rozwoju na okres po 2015 r., co zostało zaproponowane przez panel wysokiego szczebla ⁽¹¹⁾. Cele rozwoju po 2015 r. muszą uznawać znaczenie samorządów lokalnych jako ważnych podmiotów w polityce rozwoju, a obecnie omawiane cele zrównoważonego rozwoju należy przekształcić w skoordynowane strategie krajowe, regionalne i lokalne.

32. Przypomina, że wdrożenie celów zrównoważonego rozwoju wymaga nawiązania partnerstw między różnymi podmiotami, przy czym należy promować i finansowo wspierać te partnerstwa, które uwzględniają wszystkie aspekty zrównoważoności w obszarze sprawiedliwego handlu.

33. Z zadowoleniem przyjmuje opublikowany niedawno komunikat Komisji „Globalne partnerstwo na rzecz eliminacji ubóstwa i osiągnięcia zrównoważonego rozwoju po 2015 r.”, a w szczególności wyraźne stwierdzenie, że handel przyczynia się do wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu i do zrównoważonego rozwoju. Ponadto KR z zainteresowaniem odnotowuje wyraźne odniesienie do systemów sprawiedliwego handlu, które przynoszą w tym kontekście korzyści gospodarcze, ekologiczne i społeczne.

34. Jest zdania, że należy opracować konkretne wskaźniki pomiaru realizacji celów. Sprawiedliwy handel powinien być wyznacznikiem zrównoważoności produkcji i konsumpcji, szczególnie w dziedzinie zamówień publicznych. Mógłby też przede wszystkim służyć za wskaźnik „partnerstw na rzecz solidarności”, gdyż w tym obszarze istnieją już bardzo pozytywne doświadczenia związane z udziałem różnych zainteresowanych stron.

Wymiana doświadczeń

35. Zwraca uwagę na badanie na temat promowania sprawiedliwego handlu przez samorządy lokalne i regionalne. Przeanalizowano w nim różne sposoby podejścia do sprawiedliwego handlu w UE oraz ewentualne przeszkody w tym zakresie. Jego uzupełnieniem było przygotowanie zestawu sprawdzonych rozwiązań. Materiały te zostaną opublikowane przez KR z myślą o wyłonieniu zespołów ds. zdobywania wiedzy i kwalifikacji w tej dziedzinie oraz jako oparcie dla politycznych postulatów w niniejszej opinii.

⁽¹⁰⁾ „Godne życie dla wszystkich: od wizji do wspólnego działania” (w opracowywaniu).

⁽¹¹⁾ Sprawozdanie panelu wysokiego szczebla wybitnych osobistości na temat agendy rozwoju na okres po 2015 r., 30 maja 2013 r.

36. Z zadowoleniem przyjmuje włączenie tematyki sprawiedliwego handlu do nadchodzącej corocznej konferencji (Assises) na temat zdecentralizowanej współpracy na rzecz rozwoju. Uważa, że KR powinien w ramach tych wydarzeń mocniej powiązać sprawiedliwy handel z innymi aktualnymi działaniami i istniejącymi sieciami na poziomie regionalnym.

37. Zaznacza, że fundusze z programów DEAR (edukacja i podnoszenie świadomości na temat rozwoju) i z innych podobnych programów należy wykorzystać w przyszłości do umożliwienia tworzenia większej liczby partnerstw miast w obszarze sprawiedliwego handlu, zwłaszcza z miastami na Południu. Popiera tworzenie partnerstw strategicznych pomiędzy władzami lokalnymi i regionalnymi a sieciami producentów sprawiedliwego handlu w krajach partnerskich UE poprzez nowy program tematyczny dla „organizacji społeczeństwa obywatelskiego i samorządów lokalnych”.

38. Z zainteresowaniem przygląda się praktykom takim jak doroczne zgromadzenie na temat sprawiedliwego handlu w departamencie Loary (Conseil Ligérien du Commerce Équitable), które obejmuje wszystkie regionalne podmioty działające w tej dziedzinie w celu wymiany wielorakich doświadczeń.

Polityka handlowa UE

39. Przypomina, że UE odgrywa kluczową rolę w handlu światowym i jednocześnie stara się umocnić swoją wiodącą pozycję w kwestiach związanych ze zrównoważonością. Dlatego wzywa instytucje europejskie do takiego ukierunkowania handlu zagranicznego UE, aby wnosił on wkład w zrównoważony rozwój.

40. Z satysfakcją odnotowuje podjęte przez Unię działania, np. obowiązkowe włączenie do umów handlowych z państwami trzecimi rozdziału dotyczącego zrównoważonego rozwoju; w niektórych umowach dwustronnych stwierdza się nawet wyraźnie, że partnerzy wspierają sprawiedliwy i uczciwy handel. To otwarcie rynków powinno również przynieść korzyści drobnym rolnikom.

41. Wzywa, aby wdrażając te umowy, zapewnić wsparcie drobnym rolnikom w tych krajach oraz dalej rozwijać koncepcję sprawiedliwego handlu, np. poprzez nawiązanie przez delegacje gospodarcze, we współpracy z władzami lokalnymi lub regionalnymi i delegacjami UE w krajach partnerskich, kontaktu z konkretnymi drobnymi rolnikami i zapoznanie się z miejscowymi warunkami.

Warunki pracy w międzynarodowych łańcuchach dostaw

42. Podkreśla, że w ostatnich latach uwaga i zainteresowanie wielu konsumentów coraz bardziej kieruje się na nadmiernie obciążające warunki pracy i łamanie praw człowieka w krajach-producentach. Dla przykładu, rząd niemiecki i holenderski pracuje wraz z przedsiębiorstwami, związkami zawodowymi i społeczeństwem obywatelskim nad podobnymi inicjatywami w sektorze tekstylnym, aby w całym łańcuchu zaopatrzeniowym stworzyć lepsze i bardziej zrównoważone warunki życia i pracy dla pracowników globalnego przemysłu odzieżowego. Obecnie Komisja rozważa podobne podejście na poziomie europejskim.

43. Z zadowoleniem przyjmuje tego rodzaju inicjatywy i wzywa Komisję oraz właściwe organy krajowe do opracowania podobnych projektów oraz włączenia w ten proces jako partnerów samorządów terytorialnych.

Promowanie sprawiedliwego handlu w stosunkach dwustronnych

44. Wzywa do zwiększenia innych możliwości wspierania sprawiedliwego handlu, jak np. szerszego wykorzystania powiązań między zdecentralizowaną współpracą na rzecz rozwoju a sprawiedliwym handlem. Za punkt wyjścia mogłyby posłużyć doświadczenia związane z wprowadzaniem sprawiedliwego handlu do już istniejących partnerstw z miastami i regionami na ogólnie pojmowanym południu oraz w ramach partnerstw wewnątrz Europy.

45. Sugeruje, by w tym kontekście dalej rozwijać i wspierać sieci sprawiedliwego handlu, szczególnie sieci łączące kilka miast lub regionów ponad granicami wewnętrznymi UE, jak sieć transgranicznych miast sprawiedliwego handlu Metz–Luksemburg–Trewir–Saarbrücken.

Bruksela, dnia 4 czerwca 2015 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów
Markku MARKKULA